

**Gode, lokale
programprossesser**

Forord

Dette studieheftet er beregnet til bruk ved lokale programprosesser i Senterpartiet, både i kommunene og på fylkesnivå. Valgprogrammet skal fylle to funksjoner - det skal fortelle velgerne hvordan Senterpartiet ønsker å utvikle kommunen og fylket, og det skal si noe om hvilke saker og grupper partiet vil prioritere i sitt politiske arbeid. Derfor er programmet vår viktigste merkevare, og det utgjør dessuten kontrakten med velgerne. Programmet er også en viktig rettesnor for våre valgte politikere, som skal følge opp programmet og sørge for best mulig gjennomføring.

Programmet skal ikke fortelle folk «deres eget beste», men vise hvordan vi vil legge til rette for å fremme innbyggernes interesser. Dette kan synes opplagt, men det er allikevel vanskelig fordi vi må veie summen av innbyggerinteresser opp mot vår kunnskap om hva som er mulig å få til. Et program som forteller folk om alle hensyn og begrensninger vi politikere må legge til grunn, gir liten støtte tilbake. Vi stiller jo til valg for å fremme innbyggernes interesser. Når vi skal lage et valgprogram er det derfor viktig å ha større fokus på ønsker og forventninger folk har, enn på de hensyn som forvaltningen har behov for å ivareta. Senterpartiet skal ville noe, og dette skal være synlig i lokalmiljøet og i fylket.

Valgprogrammet skal vise hvordan Senterpartiet vil fremme en samfunnsutvikling gjennom demokratisk folkestyre, langsiktig forvalteransvar og deling av velferdsgoder. Det er lett for et styrende parti å bli for defensivt og våge for lite, men da blir det også vanskelig å synliggjøre hvorfor driver vi med politikk. Derfor må vi tørre å være visjonære, samtidig som vi også er konkrete når vi arbeider med programmet. Dette betyr at vi må bruke god tid på å utvikle valgprogrammet, og at vi må fokusere både på verdigrunnlaget og på gode, praktiske Senterpartiløsninger som svar på lokale utfordringer.

«Å våge er å miste fotfestet for en liten stund. Å ikke våge, er å miste seg selv.»
Søren Kierkegaard

Lykke til med viktig programarbeid, gode diskusjoner og konstruktive debatter!

Studieheftet ble utarbeidet av Karoline Bjerkeset, Kjerstin Wøyen Funderud og Kim Thomas Sivertsen i 2010. Denne utgaven er tilrettelagt av Kristin Madsen.

Forsidefoto: Kristin Madsen

Foto: Illustrasjonsfoto hentet fra <https://pxhere.com/> der ikke annet er angitt.

Senterpartiets Studieforbund april 2018

www.senterpartiskolen.no

sps@sp.no

© Senterpartiskolen

Innhold

Før vi begynner	side 4
Planlegging av programarbeidet	side 6
Verktøy og framgangsmåte	side 11
Et tydelig program	side 12
Media og programarbeid	side 13

Senterpartiet vil ha tjenester nær folk

Senterpartiet mener at en annen utvikling enn regjeringens sentraliseringspolitikk er både *mulig og nødvendig*: Mer ansvar og myndighet må plasseres lokalt der folk lever og tjenestene skal produseres. En mindre statsadministrasjon og mer ressurser til tjenesteproduksjon vil øke både kvalitet og omfang på alt fra politi til helsetjenester. I tillegg må hver enkelt få større ansvar og makt over eget liv og eiendom. Å slippe å søke eller melde fra til staten eller kommunen er desentralisering i praksis.

Senterpartiet vil videreutvikle et godt offentlig tjenestetilbud i hele Norge. Helse, skole og velferd skal være godt utbygd over hele landet, og sikre folk et likeverdig tjenestetilbud uavhengig av hvor man bor. God finansiering av alle landets kommuner er derfor avgjørende. Senterpartiet er opptatt av tilstrekkelig finansiering av barnehage, skole, hjemmebaserte tjenester og sykehjem. Når disse fungerer godt reduseres også behovet for de mer spesialiserte tjenestene.

Offentlige tjenester skal tilbys nær folk. Alle de viktigste tjenestene skal være tilgjengelig der folk bor. Tilgang på barnehage, skole, eldreomsorg og sykehjem er en forutsetning for at lokalmiljø skal kunne utvikle seg og at folk skal kunne bosette seg hvor de vil. At kvaliteten skal være likeverdig over hele landet burde være en selvfølge.

[Senterpartiets Prinsipp- og handlingsprogram 2017-2021](#)

Før vi begynner

Viktig informasjon om innmelding av studieaktivitet, frammøteliste, utbetaling av opplæringstilskudd

For at vi skal få registrert studieaktivitet og studietimer, er det viktig at kurset meldes inn i Senterpartiskolen. Dette gjøres via nettsiden, se: www.senterpartiskolen/innmelding Studieplanen *Gode lokale programprosesser* ligger her: www.senterpartiskolen.no/studieplaner Se gjennom studieplanen før dere går i gang. Studieopplegget er fleksibelt, men for godkjenning og rett til opplæringstilskudd kreves det **minimum åtte hele klokketimer til sammen**, inkludert pauser. (Hvis dere f.eks. begynner kl. 18 og slutter kl. 21 regnes dette som tre studietimer, selv om dere har en innlagt kaffepause underveis.) Det er dessuten krav til minst to deltagere, som er tilstede minst 75% av tiden.

Alle deltagere skal vite at de er med på en studieaktivitet, og gi sitt samtykke til å bli satt opp på frammøteliste. Spør derfor deltagerne om det er greit at navnet deres føres opp på frammøtelista. Lista skal sendes til Senterpartiets Studieforbund så snart som mulig etter at studieaktiviteten er gjennomført. Frammøteliste kan hentes på www.senterpartiskolen.no. Opplæringstilskudd (statsstøtte) utbetales med en timesats pr godkjente studietime, uavhengig av hvor mange deltagere som har vært med (utover minsteantallet på to personer). I 2018 er timesatsen kr 75. Satsen blir fastsatt av styret i Senterpartiets Studieforbund.

Alle som gjennomfører studieopplegget (dvs. er til stede på minst 75 % av tiden) har krav på å få kursbevis. Kursbeviset kan hentes på www.senterpartiskolen.no, eller bestilles fra Elise Fylling, efy@sp.no For mer informasjon om regler og praktisk gjennomføring, se www.senterpartiskolen.no Spørsmål kan rettes til Senterpartiets Studieforbund: Elise Fylling, efy@sp.no eller Kristin Madsen km@sp.no

Noen enkle pedagogiske tips til kursleder

- Tenk gjennom hvordan du håndterer starten og innledningen på studiearbeidet, og derved arbeidet med programmet. Skap god stemning, studiearbeid og programutvikling skal være artig å drive med.
- Bruk gjerne nettbrett, PC, post-it-lapper, papir og skriveredskap for å visualisere og dokumentere arbeidet underveis.
- Still tydelige, enkle spørsmål som gir mulighet for diskusjon, samtale og ettertanke.
- Sørg for at alle kommer til orde i diskusjoner, spill på ressursene til den enkelte.
- Forsøk å stimulere og støtte gruppen hvis dialog og diskusjon kjører seg fast. Gå eventuelt videre hvis det blir «stille» når du stiller spørsmål. Vær lyttende og oppmerksom, og vær nøye på å se den enkelte deltager.
- Husk pauser! Lykke til med arbeidet.

Arbeidsformer og tidsbruk Arbeidsformene kan variere, gjerne som studiering kombinert med dialog/debattmøter, innledninger og foredrag. Studieheftet kan for eksempel deles opp i seks samlinger à to-tre timers varighet etter følgende plan:

Året før valgåret	Forslag til tidsplan og arbeidsplan i programprosessen
Mars/april	Samling 1. Forberedelsesmøte. Programkomiteen møtes, legger opp arbeidet; arbeidsmetode, tidsplan, aktuelle ressurspersoner. Hvordan skal arbeidet med programmet brukes utad?
Mai	Samling 2: Møte mellom programkomiteen, lokallagsstyret og kommunestyregruppa, eller fylkestyret og fylkestingsgruppa. Analyse av politisk situasjon. Hva har Sp oppnådd av resultater i perioden? Hva bør følges opp videre? Nye temaer som bør med? Standpunkter som bør revurderes?
Juni - august	Samling 3: Informasjonsinnhenting: Kontakte medlemmer, lag/foreninger og andre om innspill til programprosessen, benytt gjerne sosiale medier.
September	Samling 4: Kontakt med lag, foreninger, samarbeidspartnere, interessegrupper, foreldre i FAU, næringsliv osv. gjennom møter, e-post, telefon osv. Spør hva folk er opptatt av, og be om innspill.
Oktober	Samling 5: Utvelgelse av temaer som bør med i programmet. Sett opp en disposisjon. Tenk allerede nå på hva som bør være hovedsaker. Fordele ansvarsområder, formuleringer, skrivefase.
November/desember	Samling 6: Debatt, drøfting, vurdering av helheten. Hva bør kuttes? Hva mangler? Layout og utforming. Hvordan skal programmet bli et aktivt redskap i valgkampen? Lokallaget vedtar valgprogrammet.

Dette er ment som et forslag til plan for tidsplan og gjennomføring. Studieopplegget er fleksibelt, og kan tilpasses til programarbeid i henholdsvis kommune eller på fylkesnivå. Hver enkelt programkomité må selv organisere arbeidet etter hva som er mest praktisk. Det er også tillatt å gjennomføre en mindre del av studieopplegget elektronisk, ved bruk av telefon, Skype etc. Alle deltagerne må da være tilstede samtidig. For eksempel kan evaluering og eventuelt etterarbeid skje på denne måten.

Planlegging av programarbeidet

Senterpartiet vil bygge samfunnet nedenfra. Vi vil arbeide for et samfunn der mennesker kan utvikle seg fritt. Samfunnskontrakten skal oppfylles av myndige mennesker som tar ansvar for eget liv, for fellesskapet og for naturen. Senterpartiets verdigrunnlag er den kristne og humanistiske kulturarven. Hvert menneske er unikt og uerstattelig, og menneskeverdet er ukrenkelig og overordnet andre verdier.
[Senterpartiets verdigrunnlag](#)

Før vi går i gang å lage nytt valgprogram, er det greit å se litt på hva Senterpartiets vedtekter, verdigrunnlag og Stortingsprogrammet for inneværende periode sier. Selv om de lokale programprosessene skal forankres lokalt, og speile de politiske utfordringer, behov og løsninger som finnes der, er det allikevel viktig at Senterpartipolitikken henger sammen. I Senterpartiet bygger vi samfunnet nedenfra, blant annet gjennom den vedtektsfestede retten medlemmer av partiet og Senterungdommen har til å fremme synspunkter på nye valgprogram. Dessuten skal tillitsvalgte og folkevalgte rette seg etter partiets vedtekter, vedtatte retningslinjer og ”ellers på beste måte virke til framgang for partiets mål og politikk, slik det er fastlagt i partiets program”, som det heter i [vedtektenes §4 pkt.D.](#)

For lokallagsstyrene er det verdt å merke seg hva [Senterpartiets vedtekter § 6, pkt. F](#) sier om lokallagsstyrets ansvar foran et kommunevalg: «Før kommunevalg sammenkalle partimedlemmene til møte for å sette opp partiets valgliste, og sørge for at det blir utarbeidet program for Senterpartiets arbeid i kommunestyret. Hvis et lokallag overveier enten å stille fellesliste med et annet parti, eller ikke å stille, skal fylkesstyrets mening innhentes. Avgjørelsen om fellesliste e.l. kan bare treffes av godt kjentgjort medlemsmøte.» Start programarbeidet med å ta en titt på nettsidene til Senterpartiet. Her finner dere Senterpartiets verdigrunnlag, vedtekter og retningslinjer, prinsipp- og handlingsprogram samt generell oversikt over Senterpartiets politikk. I dette studieheftet vil dere finne noen faktabokser, med Senterpartiets standpunkt på utvalgte politikkområder. Se flere standpunkt her: <https://www.senterpartiet.no/politikk> Her er det lett å finne fram, da saksområdene er sortert i alfabetisk rekkefølge.

Se også:

[Senterpartiets verdigrunnlag](#)

[Senterpartiets politikk](#)

[Senterpartiets vedtekter og retningslinjer](#)

Programmets mål og profil

Når vi bruker «kommunen» videre i teksten i dette heftet, tenker vi også på fylkeskommunen. Det grunnleggende spørsmålet enhver programkomité bør stille seg i starten er: Hva vil vi i Senterpartiet med kommunen vår de neste fire åra? En diskusjon rundt dette bør lede fram til tydelige mål. Alle kan være enige uansett partifarge i gode intensjoner og overordnede mål som at «kommunen vår skal være god å leve i». Folk lurer imidlertid på hvordan vi konkret skal ordne dette. Prioriteringer av noen saker framfor andre, bygger partiprofil og gjør at en skiller seg fra de andre partiene. Målene og hovedprioriteringene (hva vi vil prioritere øverst og framfor andre ting) må gå gjennom programmet som en rød tråd. Senterpartiet skal være gjenkjennbart!

Analyse

Et valgprogram må være fornyende, samtidig som det tar opp i seg langsiktige saker og de utfordringene folk er opptatt av. Derfor er det lurt å gjøre en analyse av den politiske situasjonen i kommunen eller fylket. En god programprosess og politikktutforming må bygge på kunnskap, og ikke synsing. Alle i programkomiteen vil heller ikke nødvendigvis ha like god oversikt over alt som har skjedd, og alle medlemmene bør ha et felles kunnskapsgrunnlag. Analysen legger grunnlaget for hvilke saker en vil fokusere spesielt på i valgprogrammet. Ta fram eksisterende valgprogram for kommunen eller fylket, og gå kritisk gjennom punkt for punkt. Hvilke saker er gjennomført, hvor har Senterpartiet fått gjennomslag? Hvilke saker er ferdigstilt i perioden, og hvilke saker må videreføres? Programkomiteen bør gjøre denne analysen i samarbeid med kommunestyregruppa (fylkestingsgruppa), for å få en best mulig oversikt over den politiske utviklingen i løpet av perioden.

Lokaldemokrati

Et levende lokaldemokrati er en forutsetning for Senterpartiets prinsipp om å ta ansvar for egen og lokalsamfunnets utvikling.

Senterpartiet vil bygge samfunnet nedenfra og vil derfor desentralisere makt, bosetting, arbeidsplasser, kapital og kompetanse. Målet om desentralisering er ideologisk forankret i ideen om et deltakende folkestyre. Behovet for å dele makt og innflytelse mellom ulike deler av landet er grunnleggende for et aktivt folkestyre.

Senterpartiet mener at alle skal ha reell frihet til å bosette seg der de ønsker. Gode og effektive samferdselsløsninger og målrettede distrikts- og regionalpolitiske virkemidler vil føre til vekst utenfor de regionale sentrene. Utviklingen av lokalsamfunn i bygdene, tettstedene og byene, er viktig for både næring og trivsel.

Senterpartiets prinsipp- og handlingsprogram 2017-2021

<https://www.senterpartiet.no/politikk/politisk-sak/lokaldemokrati>

Tidsplan

Vi må legge opp en fornuftig tidsplan for arbeidet i programkomiteen. Et grundig arbeid med programmet krever tid. I tillegg skal programmet ut på høring og vedtas av årsmøte eller medlemsmøte. Se på de ulike fasene i programprosessen, og sett frister i henhold til arbeidet. Husk å ta hensyn til innspill, vedtak og tid til utforming, layout og eventuelt trykking. Den innledende fasen med analyse og eksterne innspill som skissert ovenfor vil antagelig ta mest tid i prosessen. Her er det nødvendig å bruke tida godt. Skrivning i seg sjøl tar ikke nødvendigvis så lang tid, når vi først har kommet fram til hvilke saker som skal prioriteres, og hva vi skal mene. Start allikevel skriveprosessen tidlig, og legg vekt på gode, konsise formuleringer. Det er viktig å få tid til å «file» på tekst og formuleringer på slutten av arbeidet. Sett også av tid til språkvask og korrekturlesning.

Gå tilbake til side 5, og se nærmere på forslaget til oppsett av tids- og arbeidsplan som er beskrevet der. Dere må sjøl bedømme hvor lang tid dere vil bruke på de enkelte delene, og hvor stor plass de enkelte temaene skal ha. Sett derfor opp deres egen, konkrete tids- og arbeidsplan med oversikt over temaer og arbeidsoppgaver, når og hvor møter skal finne sted, og hvem som har ansvar for ulike oppgavene.

En brei programprosess

Analysefasen er en god tid til å få innspill fra eksternt hold, og til å skape oppmerksomhet rundt partiet og programmet. Selv om det ikke så mange innspill, viser vi likevel at Senterpartiet er opptatt av hva folk vil. Senterpartiet er et grasrotparti. Ved å gå bredt ut for å få innspill til valgkamparbeidet, viser vi at det er samsvar mellom liv og lære. Dessuten viser vi at vi er opptatt av hva velgere og medlemmer mener. Dette er lokaldemokratisk arbeid i praksis.

Involver folk i programprosessen – tenk bredde!

Involver medlemmene

Alle medlemmer må få informasjon fra lokallaget tidlig i programprosessen, med invitasjon til å komme med tanker, innspill og ideer. Programkomiteen bør også presentere seg tidlig på et medlemsmøte/kommunerådsmøte eller lignende. Kanskje kan det inviteres til et eget innspillmøte ganske tidlig i prosessen. Medlemmene må få mulighet til å komme med forslag, og programutkastet bør i godt tid også sendes ut på høring i lokallaget. Bruk telefon, e-post, [Innsiden](#) (alle lokallag har sin egen gruppe på Innsiden, som kan brukes til kommunikasjon), fysiske møteplasser, sosiale medier, Skype – finn den eller de kanalene som passer best i eget lokallag. Husk også å involvere Senterungdommen og Senterkvinnene i programarbeidet.

Involvering av medspillere utenfor lokallaget

Styret og programkomiteen bør også samarbeide om et opplegg som inkluderer medspillere i programarbeidet, også utenom partiet. Dette kan gjøres på ulike måter:

- Ta kontakt med organisasjoner og interessegrupper, og be om innspill til programarbeidet innenfor de interessefelt de representerer.
- Besøk eldresentre, skoler, ungdomsklubber, helsestasjon osv. alt etter hva som passer – og hva dere har kapasitet til. Snakk gjerne med ansatte, foreldre, brukere om hva de er opptatt av.
- Annonsér i lokalavisen, eller del ut løpeseddel i postkassene med oppfordring om å komme med innspill. Dette kan kombineres med å fortelle litt om hva Senterpartiet er spesielt opptatt av.
- Inviter grupper eller organisasjoner til møter i programkomiteen, for eksempel lederne i FAU'ene til diskusjon om skolepolitikk, velforeningene til et møte om nærmiljøutvikling, trafiksikkerhet, boligpolitikk m.m. Inviter næringsråd, Bondelaget/Bonde og småbrukarlaget, fiskarlaget, skogeierlaget, fagforeningsfolk og bedriftsledere for å diskutere hva som er viktig for å utvikle næringsliv og arbeidsplasser.
- Å lytte til ungdomsrådet eller ungdommens kommunestyre kan sette fokus på hva ungdommen er opptatt av.
- Når kulturpolitikk står på dagsorden er det mange vi kan hente råd fra. Hva er lokale lag og foreninger opptatt av? Hva er viktig for idrettslaget, kunstforeningen, husflidslaget, musikk-korpset, koret og leikarringen i vår kommune? De fleste liker å bli spurt, og det er viktig at vi ser folk – i hele kommunen. Derfor skal vi ikke være redde for å spørre, tvert imot!

Senterpartiet tror på grønn vekst – og grønne løsninger. Foto: Kristin Madsen

Temaer og spørsmål til diskusjon

- Har Senterpartiet en politisk profil blant innbyggerne i kommunen som vi mener er dekkende for det vi står for?
- Er det klare hovedsaker som skiller seg ut?
- Hva har skjedd i perioden, og hvilke saker kan komme til å dominere valgkampen?
- Hva har Senterpartiet gjort i perioden?
- Er det politiske sektorområder hvor Senterpartiet står for holdninger og løsningsforslag som skiller oss ut fra andre partier, men som likevel har god tilslutning blant innbyggerne?
- Hvordan kan Senterpartiet være «Nær folk» - i hele kommunen/fylket?
- Vurdering av de andre partiene – hvem er de største konkurrentene våre?
- Hvor godt kjenner vi de andre partienes standpunkter og politiske løsninger?
- Hvor er de største skillelinjene mellom lokale politiske partier? Hvilken betydning har disse skillelinjene, og hvordan tydeliggjøre Senterpartiets politiske løsninger når vi utformer programmet?
- Hva blir hovedutfordringen i vår kommune, eller i vårt fylke i de nærmeste årene?
- Har det blitt vedtatt reformer eller fattet andre vedtak sentralt som påvirker kommunens rammevilkår og utfordringer?
- Skal eller bør det treffes vedtak i enkeltsaker i kommende valgperiode, som velgerne vil være spesielt opptatt av?
- Hvilke spesielle utfordringer finnes i ulike deler av kommunen/fylket, og hva er folk opptatt av?

Grunnskolen

Senterpartiet mener en sterk fellesskole er viktig. I et stadig mer mangfoldig samfunn er gode, felles møtearenaer viktig, og barneskolen er kanskje den viktigste møteplassen.

Trivsel og trygghet er grunnleggende forutsetninger for læring. Senterpartiet vil arbeide hardt for å bekjempe mobbing. Målet er at alle elever skal trives i skolen slik at de kan utnytte sitt potensiale for læring og utvikling. Mobbetilfeller skal håndteres lokalt av skoleledelsen på den enkelte skole. Kun unntaksvis vil det være snakk om flytting av elever, og da er det i prinsippet mobberen som skal flytte.

De siste årene har skoledagen gradvis blitt utvidet. Dette bør ha frigjort tid til at mer av øvingsarbeidet kan gjøres på skolen og redusert behovet for å pålegge elevene lekser. Lekser er et pedagogisk virkemiddel, og det bør være opp til den enkelte skole og lærerens faglige skjønn.

Senterpartiets prinsipp- og handlingsprogram 2017-2021

<https://www.senterpartiet.no/politikk/politisk-sak/grunnskolen>

Verktøy og framgangsmåte

- Ta en titt i kommunebudsjetter og -regnskap. Hvilke utfordringer har kommunen i årene framover?
- Hva sier kommuneplanen? Det finnes mye tilgjengelig bakgrunnsstoff om trender og utviklingstrekk om for eksempel befolkningsutvikling, alderssammensetning, inn-/utpendling, befolkningens helsetilstand, levekårsundersøkelser etc. Hvis **kommuneplanen** nylig er rullert, vil de viktigste utviklingstrekkene trolig stå her. Kommunens administrasjon og virksomhetsledere er også ressurspersoner som har god oversikt over utfordringsbildet på kort og lang sikt. Se også regionale planer/fylkesplan.
- Hva er folk opptatt av i ulike deler av kommunen? Er det spesielle utfordringer lokalt i kommunen som trenger ekstra oppmerksomhet – og hvordan kan vi være «nær folk» i alle deler av egen kommune?
- Inviter til åpne temamøter og idémyldringsmøter. Inviter gjerne inn personer som har noe å bidra med, folk med erfaring og kompetanse på aktuelle temaer. Prøv å få med personer som er iderike, og kreative. Ikke vær redde for å tenke nytt – i denne fasen er det aller viktigste å få fram innspill, forslag og ideer. Tenk også i denne sammenheng på eventuell medlemsverving, og på personer dere kunne tenke dere å ha på kommunevalglista.
- Når dere skal samarbeide organisasjonsliv og interessegrupper er det noen ting som er viktig å huske på: **Velg ut saker og problemområder som oppleves som viktige for oss i Senterpartiet å satse på. Lytt til innspill og still spørsmål heller enn å presentere ferdige løsninger fra vår side.** Det er vi som skal oppsummere møtene. Sørg for at de konklusjonene vi trekker blir synlige i det programmet vi senere presenterer. Det er viktig å vise at politikken formes av folk som engasjerer seg. Ved at flere deltar i prosessen, er det også flere som «investerer» i resultatet. Når flere føler eierskap til politikken og løsningene, kan dette gi politisk uttelling både på kort og lang sikt. Samtidig er det viktig at Senterpartiet markerer eierskap til sine politiske løsninger i de ulike sakene.

Eldrepolitikk

Senterpartiet ønsker ikke bare år til livet, men liv til åra. Alderdommen er like individuell som resten av livet.

Senterpartiet vil ha en reform for mer aktivitet og innhold i eldreomsorgen og sikre eldre et omsorgstilbud som innebærer meningsfulle dager og tilbud om daglig aktivitet. Det kan være fysisk aktivitet, men også kulturell – og sosial aktivitet. Som en del av et løft for mer aktivitet og innhold i eldreomsorgen, vil vi også ha mye større satsing på hverdagsrehabilitering.

Senterpartiets prinsipp- og handlingsprogram 2017-2021

<https://www.senterpartiet.no/politikk>

Et tydelig program

Et kommunevalgprogram trenger ikke omfatte alt som kommunen sysler med. Valgprogrammet skal vise hva Senterpartiet ønsker for kommunen de neste fire årene, og hva som er Senterpartiets mål og hovedprioriteringer. Derfor må programmet spisses. Start med å revurdere alle punkter i det eksisterende programmet. Ta ut alt som er uaktuelt. Videre skal programmet leses av folk som ikke nødvendigvis er like inne i den kommunale språkbruken, eller som er like interessert i politikk som senterpartister. Programmet og språket må være lettfattelig og lesbart, slik at alle kan forstå. [Tips til skrivearbeidet: Klarspråk](#)

- Tenk over hva som er **morgendagens saker**. Kan programmet ligge i forkant av utviklingen i kommunen?
- Se på **målsetningen** – skal den endres eller friskes opp?
- **Se på langtidsplaner for kommunen** – ligger det noe der som bør inn i programmet?
- **Se framover!** Programmet skal leve de fire neste årene.
- **Unngå for generelle formuleringer:** «Neversjøen Senterparti vil arbeide for bedre kommunale tjenester, bedre tilbud og sterk vekst i nyetableringer i kommunen, for å prøve å få snudd den negative befolkningsutviklingen og gjøre Neversjøen til Norges beste kommune å bo i» er fint og flott, men ikke etterprøvbart og vanskelig å bruke som arbeidsplan.
- **Konkretiser:** Formuleringen «Ingen skoler skal legges ned i Neversjøen de neste fire årene» er god, men kan være et farlig løfte å gi. En formulering som «Senterpartiet ønsker å opprettholde dagens skolestruktur så langt det er mulig» er mindre god - men mer realistisk.
- **Kan løftene holdes?** Vil løfter kunne overleve møtet med kommuneøkonomien? Tenk nøye gjennom formuleringene – vær konkret, men lov ikke mer enn vi kan holde.
- **Prioriter:** Hovedsakene bør stå først og øverst, slik at de kan løftes fram ved enhver anledning. Og de må være konkrete, ikke «En verdig eldreomsorg» men «Styrke bemanningen og opprettholde tilbudene ved Neverheimen Syke- og aldershjem.»
- **Vis til utfordringer som kommer.** Blir befolkningen i kommunen eldre? Blir det flere skolebarn på en eller flere skoler framover? Kommer kommunen til å mangle kapasitet på noen områder i tida framover?

Senterpartiet om privatisering

Senterpartiet sier nei til en privatisering av de viktigste velferdsoppgavene. Dette innebærer blant annet et nei til privatisering av eldreomsorgen, skolen og sjukehus.

Offentlige tjenester er et viktig fundament i lokalsamfunnene, og vi i Senterpartiet ønsker å ha et sterkt offentlig eierskap innen velferd og skole.

Vi i Senterpartiet mener offentlig eide tjenester skal være grunnlaget, og at eventuelle private tilbydere kun skal være et supplement og ikke en hovedtilbudet.

Senterpartiets prinsipp- og handlingsprogram 2017-2021

<https://www.senterpartiet.no/politikk/politisk-sak/privatisering>

Utforming, grafisk profil og publisering

Et program som ser innbydende ut, er nesten like viktig som hva som står inni. God utforming, godt språk og spennende layout bidrar til leservennlighet og interesse. Huske også på at Senterpartiets logo og profil skal være tydelig, og brukes på riktig måte, jfr. partiets [partiets profilmanual](#). Tenk gjennom hvordan programmet skal presenteres, og bruk hendig format og form. Velg ut én person i komiteen som skal ha oppfølgingsansvaret i henhold til layout, kopiering/trykking osv. Tenk også gjennom hvordan programmet skal distribueres. Programmet må være klart før ferietid i valgåret. Tenk også gjennom hvordan programarbeidet skal brukes utad, og hvordan mediearbeidet skal legges opp. Hvordan skal programmet bli et aktivt redskap i valgkampen? Som nevnt over er layout og utforming viktig, og det vil bli laget egne maler som kan brukes. Senterpartiets grafiske profil og logoer mm. kan hentes her: <https://www.senterpartiet.no/Om%20SP/grafisk-profil>

Media og programarbeid

Programprosessen bør være noe som markedsføres og kommuniseres ut til andre. Dette er god markedsføring av Senterpartiet. Dess flere som kjenner til programmet og har et eierskap til det på ulike vis, dess flere vil være nysgjerrige på Senterpartiet foran det kommende valget. Media bør brukes aktivt, men her må vi jobbe strategisk. Lag derfor en enkel medieplan for utspill og kontakt. Lag dessuten en strategi for hvordan dere kan bruke sosiale medier i programprosessen. Eksempel på medieplan:

Hva er saken?	
Hva er budskapet?	
Hvorfor mener Sp at saken er viktig (hva skal den løse)?	
Medium – hvilken/hvilke mediekanaler?	
Når skal utspillet skje?	
Hvem tar ut saken?	

Oppgave

Bruk medieplanen, og lag minst et forslag til medieutspill til lokalavisa på en konkret sak som Senterpartiet vil fremme i det nye programmet.

Tips til mediearbeidet

- Åpne møter og innspills kvelder fra næringsliv, lag og foreninger og lignende kan markedsføres overfor pressen.
Inviter med en journalist og la dem se at vi lytter.
- Markedsfør programprosessen på egne nettsider.
- Bruk sosiale medier, men tenk gjennom hvordan de skal brukes og hva dere vil oppnå.
- Lag politiske utspill underveis, om ting som skal inn i programmet. Knytt punktene opp mot konkrete saker med nyhetsverdi.
- Husk at vi jobber for å sette dagsorden. Programarbeidet er en anledning til å gjøre nettopp det.
- Skriv leserbrev og prøv å komme på radio (eller tv) med momenter fra programarbeidet. Men husk at da må vi komme med en sak som har nyhetsverdi.

Desentralisering

Senterpartiet er motstandere av sentralstyring som skaper fremmedgjøring og mangel på ansvar.

Det skal være enkelt å engasjere seg i samfunnet. For å sikre dette må vi verne om vår nasjonale uavhengighet og det lokale sjølstyret. I tillegg må mer makt flyttes fra sentraliserte, byråkratiske institusjoner og ut i kommunene og bydelene, der folk bor.

Samfunnet er mangfoldig og ulike deler av landet vårt har behov for ulike løsninger. Derfor mener vi at desentralisering av makt gir de beste politiske svarene – for lokalsamfunnet og for landet.

Senterpartiets prinsipp- og handlingsprogram 2017-2021

<https://www.senterpartiet.no/politikk/politisk-sak/desentralisering>

Lykke til!

www.senterpartiskolen.no

[illegible]

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.